

Critical Studies in Texts & Programs of Human Sciences,
Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS)
Monthly Journal, Vol. 21, No. 5, Summer 2021, 371-394
Doi: 10.30465/CRTLS.2020.24565.1496

A Critique on the Persian Translation of Umberto Eco's Book “*Art and Beauty in the Middle Ages*”

Mojde Makhlesi*

Abstract

Reviewing the Persian translation of Umberto Eco's “*Art and Beauty in the Middle Ages*” (translated by Faride Mahdavi Damghani), is the subject of this article. The article does not concentrate on evaluating the original book, which is widely acknowledged by those who are involved in this field, and just outlines its subjects, chapters, and also its importance. In order to review the translation, the first 25 pages of the Persian text have been checked against the English one, which is introduced as the source of translation, and the errors have been divided into four categories and in each case, in addition to an explanation, the suggested translation is provided, too. The large quantity of errors is eloquent of the necessity for a serious revision to the translation of such an important book, which is usually used as a source by students and those who are interested in art and aesthetic studies.

Keywords: Translation, Art, Aesthetics, the Middle Ages, Umberto Eco

* PhD Candidate in Comparative and Analytic History of Islamic Art, University of Art, Tehran, Iran,
Mojde.makhlesi@gmail.com

Date received: 21/01/2021, Date of acceptance: 28/06/2021

Copyright © 2010, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
ماه‌نامه علمی (مقاله علمی - پژوهشی)، سال بیست‌ویکم، شماره پنجم، مرداد ۱۴۰۰، ۳۷۳ - ۳۹۴

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی

مژده مخلصی*

چکیده

بررسی و نقد کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی، اثر اومبرتو اکو و ترجمه‌ی خانم فریده مهدوی دامغانی، موضوع مقاله‌ی پیش روست. روی صحبت این نوشتار با کیفیت ترجمه‌ی این کتاب است و نقد و بررسی کتاب اصلی، که به قدر کافی نزد اهل این حوزه شناخته‌شده و معتبر است، محل تمرکز نخواهد بود و تنها به اختصار به پیشینه، مباحث، سرفصل‌ها، و نیز اهمیت آن پرداخته خواهد شد. به منظور ارزیابی کیفیت ترجمه، ۲۵ صفحه‌ی نخست از متن فارسی کتاب مزبور با نسخه‌ی انگلیسی آن، که به عنوان منبع در ابتدای کتاب آمده، مقابله شده و انتقادات در چهار مقوله دسته‌بندی و ارائه گشته‌اند و در هر مورد، علاوه بر توضیح، ترجمه‌ای نیز پیشنهاد شده است. شمار فراوان ایرادات وارده از لزوم بازنگری جدی در ترجمه‌ی کتابی چنین بااهمیت، که غالباً به عنوان منبع مورد استفاده‌ی دانشجویان و علاقمندان مباحث مربوط به هنر و زیبایی‌شناسی قرار می‌گیرد، سخن می‌گوید.

کلیدواژه‌ها: ترجمه، هنر، زیبایی‌شناسی، قرون وسطی، اومبرتو اکو

۱. مقدمه

گرچه سنت ترجمه‌ی متون از زبانی به زبان دیگر در گسترش دانش در عرصه‌های مختلف حائز نقشی بسزاست، اما عدم دقت در این کار و انتشار ترجمه‌های نابایسته می‌تواند به همان نسبت آسیب‌رسان باشد؛ چراکه اغلب اوقات مخاطب با فرض صیانت و امانت در

* دانشجوی دکتری، تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، دانشگاه هنر، تهران، ایران، Mojde.mokhlesi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۰۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۰۷

ترجمه‌ای که در دست دارد، به مطالب آن اطمینان نموده و متن اصلی را خواننده می‌انگارد. این امر اهمیت ترجمه و کار خطیر مترجمان را متذکر شده و لزوم توجه به ترجمه‌ی متون و نقد آنها را، به ویژه در مورد متون مهمی که جنبه‌ی آموزشی دارند، مبرهن می‌سازد. کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی، تألیف اومبرتو اکو، نیز از جمله کتاب‌های مهم در باب هنر و زیبایی‌شناسی است که به فارسی ترجمه شده است. این نشانه‌شناس، منتقد ادبی، فیلسوف، استاد دانشگاه و رمان‌نویس ایتالیایی، به‌طور ویژه در زمینه‌ی زیبایی‌شناسی قرون وسطی صاحب‌نظر بوده و کتاب دیگری هم در این باب، تحت عنوان زیبایی‌شناسی توماس آکوئیناس، به رشته‌ی تحریر درآورده است؛ حتی رمان مشهور وی، نام گل سرخ، نیز دارای مضامینی پیرامون مطالعات قرون وسطی است. متن موجز اکو با صفاتی همچون هوشیارانه، دارای اندیشه‌های بدیع و عالمانه، تفکربرانگیز، صریح و ... ستایش شده و مطالعه‌ی آن برای دستیابی به دیدگاهی کلی در این باب، که البته جزئیات لازم را نیز دربر خواهد داشت، توصیه شده است؛^۱ از اینرو منبع مناسبی برای دانشجویان بوده و ترجمانی درخور را می‌طلبد.

اهمیت کتاب مطرح شده و لزوم ارزیابی ترجمه‌ی آن، سبب نگارش نوشتار حاضر است. این پژوهش بر کیفیت ترجمه و بیان کاستی‌ها و ابهامات آن متمرکز خواهد بود و به ماهیت و اهمیت کتاب اصلی، که به قدر کافی نزد اهل این حوزه شناخته شده و معتبر است، به تفصیل پرداخته نخواهد شد؛ چراکه ورود به این موضوع مبحثی طولانی را در پی خواهد داشت که از حوصله‌ی این نوشتار خارج است. نسخه‌ی فارسی کتاب مزبور با عنوان هنر و زیبایی در قرون وسطی، در صفحات پیش رو محل نقد و بررسی قرار گرفته و ایرادات وارده مطرح خواهند شد. ابتدا کتاب به اجمال معرفی شده و سپس در بخش ارزیابی ترجمه، ذکر اشکالات مربوط به ۲۵ صفحه‌ی نخست کتاب رفته است. انتقادات در چهار مقوله دسته‌بندی و ارائه شده‌اند و در هر مورد، ترجمه‌ای که به نظر مناسب بود نیز آمده است. لازم به ذکر است که بیشتر این ترجمه هیچ‌گاه مورد بررسی قرار نگرفته و نقدی بر آن نگاشته نشده است.

۲. معرفی کتاب

کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی، چنانکه اومبرتو اکو خود در مقدمه‌ی نسخه‌ی انگلیسی آن اظهار می‌دارد، «در ۱۹۵۸ نگارش و در ۱۹۵۹ منتشر شد، با عنوان 'Sviluppo dell'

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۷۵

'estetica medievale'، به مثابه فصلی مجزا از یک کتاب راهنمای چهارجلدی در باب تاریخ زیبایی‌شناسی که بدست نویسندگان مختلف تألیف شده بود.^۲ کتاب از یک درآمد و یازده فصل (فصل آخر همانا نتیجه‌گیری است) تشکیل شده و همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، با وجود بهره از ایجاز،^۳ توانسته مسائل مهم مربوط به زیبایی‌شناسی قرون وسطی را تحت پوشش قرار دهد و دیدگاه کلی مناسبی را به دانشجویان و علاقمندان این حوزه عرضه کند.

در این کتاب معتبر و پرشور، رمان‌نویس و فیلسوف نامدار ایتالیایی، اومبرتو اکو، خلاصه‌ای عالمانه را از عقاید زیبایی‌شناسانه‌ی قرون وسطی ارائه می‌دهد. اکو با کنار هم نشان دادن الهیات و علم، شعر و عرفان، رابطه‌ی موجود میان نظریه‌های زیبایی‌شناسی و تجربه‌ی زیبایی‌شناختی و رسوم فرهنگی قرون وسطی را می‌کاود.^۴

فصول کتاب به مباحثی همچون «قریحه‌ی زیبایی‌شناسانه‌ی قرون وسطی، زیبایی استعلایی، زیبایی‌شناسی تناسب، زیبایی‌شناسی نور، نماد و تمثیل، ادراک هنری، ظهور و زوال زیبایی‌شناسی موجود زنده، نظریه‌های هنر، الهام و جایگاه هنر» و غیره می‌پردازند و چنانکه پیداست، اهم مطالب پیرامون هنر و دیدگاه رایج آن عصر نسبت به موضوع زیبایی‌شناسی را دربرمی‌گیرند.

آشکار است که درک هر مفهومی مستلزم آگاهی از تاریخ و روند شکل‌گیری آن بوده و مسلماً مباحث مربوط به زیبایی‌شناسی و فلسفه‌ی هنر را بدون شناخت هنر و تفکر قرون وسطی، که در اهمیت و تأثیرگذاری آن شک و شبهه‌ای نیست، نمی‌توان پی گرفت؛ چنانکه برای مثال، جلد دوم از کتاب سه‌جلدی *History of Aesthetics* اثر ولادیسلاف تاتارکیویچ بطور کامل به این دوره اختصاص یافته است.^۵ یکی از مهم‌ترین نظریه‌پردازان هنر و اندیشه‌ی قرون وسطی اومبرتو اکو و یکی از مهم‌ترین کتابها در این باب، کتاب مورد بحث است.

برگردان کتاب به زبان انگلیسی با عنوان *Art and Beauty in the Middle Ages*، که در سال ۱۹۸۶ در دانشگاه ییل منتشر شده است، بدست هیو بردین، استاد ارشد دانشکده‌ی فلسفه‌ی مدرّسی دانشگاه کویین، به انجام رسیده و از دیدگاه منتقدان متعدد به سلاست و روانی متصف است؛ اکو خود نیز در مقدمه‌ای که بر نسخه‌ی انگلیسی نگاشته، از بردین برای ترجمه‌ی شایسته‌اش سپاس‌گزاری کرده است (Eco, 1986). شاید تسلط مترجم به موضوع را بتوان مهم‌ترین عامل موفقیت این ترجمه دانست.

ترجمه‌ی فارسی کتاب در سال ۱۳۸۱، از سوی موسسه‌ی نشر تیر چاپ و منتشر شده و مترجم آن خانم فریده مهدوی دامغانی است و در ابتدای کتاب، نسخه‌ی انگلیسی مذکور به عنوان منبع ترجمه معرفی شده است.

۳. ارزیابی ترجمه

برای ترجمه‌ی هر گونه متنی، حضور سه ویژگی نزد مترجم الزامی است: تسلط به زبان مبدا، تسلط به زبان مقصد، و نیز اشراف بر موضوع. البته این سه امر جدا از مواردی همچون دقت، صیانت، امانت و ...، که ذیل اخلاق ترجمه قرار می‌گیرند، مطرح می‌شوند. تسلط بر هر دو زبان مبدا و مقصد موجب می‌شود تا مترجم ضمن درک صحیح مطالب عنوان شده، آنها را به نحوی انتقال دهد که برای مخاطب مانوس و قابل فهم باشد. اشراف بر موضوع نیز، علاوه بر اثرگذاری در نحوه‌ی درک و انتقال، گزینش معادل‌های مطلوب و مناسب برای واژگان و اصطلاحات تخصصی را به همراه خواهد داشت. پیترو نیومارک در کتاب *A Textbook of Translation* اظهار می‌دارد که تسلط به زبان مبدا و موضوع، از جهت میزان اهمیت پس از حساسیت به زبان (بطور کلی) و چیره‌دستی در نگارش به زبان مقصد قرار می‌گیرند (Newmark, 1988). بهر حال مبرهن است که در صورت غیاب هر یک از این موارد، ترجمه نه تنها یاری‌رسان نخواهد بود، بلکه موانعی را پیش پای خواننده خواهد نهاد. آنچه در این بخش می‌آید، حاصل مقابله‌ی خط به خط برگردان فارسی کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی با نسخه‌ی انگلیسی آن است. در این بررسی، علاوه بر نادرستی ترجمه‌ی بسیاری از عبارات و واژه‌ها، اشکالات عمده‌ای دیده شد که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد: اطناب در بیان عبارات و جملات، برهم زدن نظم و ترتیب نگارش نویسنده و جایجایی بندها، عدم رعایت قواعد نگارش نقل قول‌ها، اعمال تغییر در نشان‌گذاری‌ها، ختم مکرر جملات با ...، بی‌توجهی به زمان و صیغه‌ی افعال، حذف یا ایجاد تغییر در بسیاری از پانویس‌ها و غیره.

تمامی موارد ذکر شده و نیز موارد دیگری که از ذکر آنها صرف نظر شد، حائز اهمیت هستند. اما آنچه در نوشتار حاضر می‌آید، خطاهایی است که تغییر معنا و مفهوم را به دنبال داشته و از ذکر مواردی که بیان مترجم توانسته به هر ترتیب، معنا را انتقال دهد پرهیز شده است؛ چرا که می‌توان گفت در غیر این صورت، بیشتر جملات از انتقاد مصون نمی‌مانند.

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۷۷

به منظور جلوگیری از اطاله‌ی کلام و به عنوان نمونه‌ای از کل کتاب، به ذکر ایرادات مربوط به ۲۵ صفحه نخست کتاب (۴-۲۹) بسنده شده است.^۶ انتقادات در چهار مقوله دسته‌بندی شده‌اند: ۱) ترجمه‌ی نادرست عبارات، ۲) ترجمه‌ی نادرست واژه‌ها، ۳) واژه‌ها و عبارات ترجمه نشده، و ۴) افزودن بر متن اصلی. ترتیب ارائه بدین صورت است که در هر مورد ابتدا متن انگلیسی، سپس ترجمه‌ی کتاب مذکور، و در آخر و به دنبال علامت (*) ترجمه‌ای که به نظر مناسب بود آمده و توضیحی نیز ضمیمه شده است. در ترجمه‌های پیشنهادی تلاش شده تا فقط اشتباهات اصلاح شوند و تا حد امکان ترجمه لفظی باشد؛ وگرنه می‌توان هریک از جملات را روان‌تر نیز ترجمه کرد. در تمامی قسمت‌ها، عبارات و واژه‌های مورد انتقاد با قلم سیاه مشخص شده‌اند.

۱.۳ ترجمه‌ی نادرست عبارات

1. In comparison with **the eleven centuries covered by this overview of medieval aesthetics** and ...

- در مقایسه با قرون یازدهم میلادی، که سرشار از مباحثی مربوط به اصول زیبایی‌شناسی بوده است و ... (ص ۴. س ۱-۲)

- *در مقایسه با یازدهم قرن که این مرور کلی زیبایی‌شناسی قرون وسطی تحت پوشش قرار داده است و ...

توضیح: اگر عبارت به صورت the eleventh century می‌آمد، مقصود نویسنده قرن یازدهم می‌بود، اما مبرهن است که منظور یازدهم قرن است که تحت پوشش کتاب قرار دارند؛ ضمناً یک قرن (یازدهم) جمع بسته نمی‌شود. فاعل جمله «این مرور کلی زیبایی‌شناسی قرون وسطی» است که به صورت مجهول و در پی «by» آمده (شیوه‌ای بس رایج در دستور زبان انگلیسی)، اما با عدم تشخیص این امر، ترجمه‌ای مغایر با منظور نویسنده ارائه شده است.

2. ... this book was written in 1958 and published in 1959, as **'Sviluppo dell' estetica medievale'**, a single chapter of a four volume handbook on the history of aesthetics, written by various authors (*Momenti e problemi di storia dell'estetica*, Milano, Marzorati, 1959, vol. 1: *'Dall'antichita classica al barocco* , pp. 115-230).

- ... این کتاب در سال ۱۹۵۸ به رشته‌ی تحریر درآمد و در سال ۱۹۵۹ چاپ و منتشر گشت. فصلی از میان فصول کتاب 'Dall'antichita classica al barocco'، که نخستین جلد کتاب درباره‌ی تاریخ اصول زیبایی‌شناسی به شمار می‌رفت که به وسیله‌ی نویسندگان گوناگون به رشته‌ی تحریر درآمده بود و در کتابی تحت عنوان *Momenti e problemi di storia dell'estetica* که از سوی انتشارات مازراتی در میلان در ۱۹۵۹ انتشار یافت. (ص. ۴. س ۶-۱۱)

- *این کتاب در ۱۹۵۸ نگارش و در ۱۹۵۹ منتشر شد، با عنوان 'Sviluppo dell'estetica medievale'. به مثابه فصلی مجزا از یک کتاب راهنمای چهارجلدی در باب تاریخ زیبایی‌شناسی که بدست نویسندگان مختلف تألیف شده بود:

(*Momenti e problemi di storia dell'estetica*, Milano, Marzorati, 1959, vol. 1:

'Dall'antichita classica al barocco', pp. 115-230)

توضیح: مشخصات کتاب‌شناختی ارائه شده از سوی نویسنده را نباید وارد ترجمه نمود. این امر به تشنگی و نامفهومی جمله انجامیده و درک مقصود نویسنده را با مشکل روبرو کرده است. صحیح آن است که مشخصات کتاب‌شناختی همچون خود نویسنده و با رعایت امانت انتقال داده شوند.

3. My original contribution (if any) to the studies on medieval aesthetics was my book on the theory of beauty in Aquinas published in 1956.

- تنها تلاشی که به نظر حقیرانه‌ی خود من، ماهیتی غیرمعمول داشته است، کتابی است که درباره‌ی اصول زیبایی‌شناسی قدیس سن توماداکن نگاشته‌ام که در سال ۱۹۵۶ چاپ شد، (ص. ۵. س ۱۴-۱۷)

- *سهم اصیلی که من در مطالعات در باب زیبایی‌شناسی قرون وسطی ادا کرده‌ام (اگر سهمی بوده باشد)، کتابم بود در باب نظریه‌ی زیبایی نزد آکوئیناس که در سال ۱۹۵۶ منتشر شد.

توضیح: "Contribution" به «تلاش» و "original" به «غیرمعمول» ترجمه شده که هر دو نادرست هستند و ادامه‌ی جمله محذوف است. عبارت «نظر حقیرانه‌ی خود من» در متن دیده نمی‌شود و به نظر می‌رسد حاصل برداشت مترجم از عبارت مابین دو هلال (if any) بوده است. بدون شک آوردن برداشت‌های شخصی مترجم در برگردان متن جایز نیست و باید ترجمه‌ی دقیق را آورد تا خواننده بدون واسطه با متن روبرو شود.

4. My standpoint was not a neo-Scholastic one, and I did not try to demonstrate that these old theories were still giving acceptable answers to our contemporary problems. However, I did try to show to what extent their problems and their answers could be understood by a contemporary reader, even when they appeared to be far removed from his/her concerns.

- من هرگز نکوشیدم نظریه‌ای نواسکولاستیکی از خود ارائه کنم، ثابت کنم که و یا بکوشم این نظریات قدیمی، هنوز هم می‌توانند پاسخ‌هایی قابل قبول به مشکلات معاصر ما فراهم آورد. با این حال، سعی کردم نشان دهم که مشکلات قرون وسطاییان تا چه اندازه گسترده بوده است، و پاسخ آنان را به گونه‌ای ساده‌نویسی کرده‌ام تا خوانندگان امروزی، به خوبی به درک آنها نائل آیند. (ص ۶. ۹-۱۴)

- *دیدگاه من، دیدگاهی نئواسکولاستیک نبود و نکوشیدم تا اثبات کنم که این نظریه‌های قدیمی هنوز هم پاسخ‌هایی قابل قبول به مسائل زمان ما ارائه می‌کردند. گرچه تلاش کردم تا نشان دهم که مسائل و پاسخ‌های آنان تا چه اندازه می‌توانست از سوی خواننده‌ای معاصر درک شود، حتی زمانی که به نظر می‌رسید بسیار از دغدغه‌های او فاصله گرفته باشند.

توضیح: در جمله‌ی نخست، برخلاف آنچه در ترجمه آمده، نویسنده به «دیدگاه» خود اشاره کرده و از «نظریه» سخنی به میان نیاورده است و در ادامه، مترجم با جابجایی دو فعل «ثابت کردن» و «کوشیدن»، جمله‌ی فارسی را دچار اشکال کرده است. در جمله‌ی پایانی نیز «their answers» مفعول فعل مجهول «could be understood» است که فاعل آن در پی «by» آمده و همانا «خواننده‌ای معاصر» است، حال آنکه مترجم اول شخص مفرد (یعنی نویسنده) را فاعل جمله گرفته و به «ساده‌نویسی کردن» «پاسخ آنان» اشاره کرده که در متن اصلی دیده نمی‌شود. در ضمن برخلاف ترجمه، نویسنده از «گسترده‌گی مشکلات قرون وسطاییان» سخن نگفته و عبارت «تا چه اندازه» مربوط است به «قابل درک» بودن «پاسخ‌های آنان» برای «خواننده‌ای معاصر».

5. I thank Hugh Bredin for having made the English translation **more palatable** than the Italian original, but **at that time I shared all the typical flaws of young (Italian)**

scholars and I believed that a tortured syntax was a respectable symptom of wisdom and maturity.

- به هر حال، از هوگ بردین سپاسگزارم که ترجمه‌ی انگلیسی آن را به مراتب زیباتر از متن اصلی آن که به زبان ایتالیایی است، در آورده است؛ اما به هر حال، هنوز معتقدم که جمله‌بندی‌های بسیار پیچیده و بغرنجی که به کار برده‌ام، در آن دوران، به عنوان یک «متفکر جوان ایتالیایی» تصور می‌کردم بهترین شیوه‌ی معرفی کتابی «آبرومندانه»، و به نشانه‌ی خرد و فرزانیگی و پختگی ذهنی است، موجب می‌شود تا این کتاب دارای نقایصی باشد. (ص ۷. س ۱-۷)

- *از هیو بردین برای آنکه ترجمه‌ی انگلیسی را خوشایندتر از اصل ایتالیایی آن به انجام رسانیده است سپاسگزارم، اما در آن زمان من در تمامی اشتباهات رایج میان متخصصان جوان (ایتالیایی) سهمیم بودم و باور داشتم که نحوی بغرنج، نشانه‌ای معتبر از فرزانیگی و بلوغ ذهنی است.

توضیح: نویسنده به «سهمیم بودن در اشتباهات رایج میان متخصصان جوان ایتالیایی» اشاره کرده که در ترجمه‌ی فارسی دیده نمی‌شود و در عوض توضیحاتی آمده که علاوه بر آنکه از جهت دستوری دچار اشکال است، در متن وجود ندارد. ترجمه باید تا حد امکان با متن اصلی قرابت داشته باشد و اصول صیانت و امانت‌داری را رعایت کند.

6. I would certainly rewrite the conclusion, taking into account other aspects of contemporary aesthetics (and semiotics) that can be compared with the Medieval thought.

- به همان نسبت، نتیجه‌گیری طولانی‌تری می‌نگاشتم، و به بررسی جنبه‌های دیگری از اصول زیبایی‌شناسی معاصر (و علم نشانه‌شناسی) می‌پرداختم که با اندیشه‌ی قرون وسطایی مطابقت داشته باشد. (ص ۷. س ۹-۱۱)

- *مسلماً نتیجه را با در نظر گرفتن سایر جنبه‌های زیبایی‌شناسی (و نشانه‌شناسی) معاصر که می‌توانند با اندیشه‌ی قرون وسطایی مقایسه شوند بازنویسی می‌کردم.

توضیح: نویسنده هیچ اشاره‌ای به «نگارش نتیجه‌گیری طولانی‌تر» نکرده و «rewrite» به معنای «بازنویسی کردن» است. ضمن آنکه از «بررسی جنبه‌های دیگری از اصول زیبایی‌شناسی معاصر» سخن نگفته و مقصود او، با توجه به عبارت «taking into account»، بازنویسی نتیجه «با در نظر گرفتن» این موارد است.

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۸۱

7. I try to decide, in short, whether aesthetic theory provided effective answers to those questions which arose from **the enjoyment, and the production, of whatever it was that beauty signified for medieval man;**

- به طور خلاصه، سعی دارم نتیجه بگیرم که آیا نظریه‌ی زیبایی‌شناسی موفق شده بود پاسخ‌هایی موثر و مفید به سوالاتی که از لذت و تفریح، و تولیدات نشأت می‌گرفته است ارائه کند، و این که اساساً زیبایی دارای چه معنا و مفهومی برای انسان قرون وسطایی بوده است؟ (ص ۹. س ۱۶-۱۸)

- *خلاصه‌ی کلام، تلاش می‌کنم تا بدین نتیجه برسم که آیا نظریه‌ی زیبایی‌شناختی به پرسش‌هایی که برخاسته از لذت از زیبایی و فراآوری آن بودند، به هر معنایی که انسان قرون وسطایی از زیبایی مراد می‌کرد، پاسخ‌های مؤثری می‌داد؛

توضیح: مترجم اینجا با تقسیم یک جمله‌ی دویخشی به دو جمله‌ی مجزا، معنایی کاملاً متفاوت با آنچه نویسنده بیان کرده ارائه داده است.

8. Now clearly, if by aesthetics one meant a particular conception of art –for instance, Croce’s theory that art is the lyrical intuition of feeling_ then it would indeed be the case that medieval philosophy yielded no such ‘aesthetics’.

- حال، چنانچه (با کمک اصول زیبایی‌شناسی)، آدمی مایل باشد از فرایند هنری بخصوصی سخن بگوید، (برای مثال بیان نظریه‌ی کروچه که معتقد بود: «هنر، همانا حس ادراک مافوق روحی شاعرانه‌ای از احساس است...») آن گاه به راستی می‌توان گفت که فلسفه‌ی قرون وسطی هرگز در برابر چنین اصول زیبایی‌شناسی، سر تسلیم فرود نیاورد! (ص ۱۰. س ۱۰-۱۴)

- *حال به وضوح، اگر کسی از زیبایی‌شناسی، تصویری خاص از هنر را منظور داشته باشد –برای مثال، نظریه‌ی کروچه که هنر شهود شاعرانه‌ی احساس است – آن گاه این امر به واقع می‌تواند درست باشد که فلسفه‌ی قرون وسطی هرگز چنین "زیبایی‌شناسی" ای بار نیاورد.

توضیح: در این مورد، علاوه بر آنکه مقصود نویسنده درک و منتقل نشده، معادل‌ها نیز نادرست هستند؛ به‌ویژه واژه‌ی "yield" به معنای «بارآوردن» آمده (که معنای اصلی آن است)، و مترجم آن را به «سر تسلیم فرود آوردن» (که از معناهای فرعی است) برگردانده، که معادلی نادرست بوده و معنای جمله را دچار اشکال کرده است.

9. But this kind of reduction _ a reduction of the inquiry into art and the beautiful, which every epoch undertakes for itself, to the production of a particular aesthetics _ is based upon a misunderstanding of method and an inexplicable warping of historical perspective.

- اما کنجکاوی ما در قلمرو هنر و زیبایی، (که در هر دورانی از تاریخ بشری، آن هم در جهت آفرینش آثار زیبا، همه‌ی افکار و اندیشه‌ی اندیشمندان و خردمندان را به خود مشغول ساخته است)، پیوسته بر اساس نوعی «عدم درک واقعی» از شیوه‌ی صحیح، و تجلی مطلقاً توضیح‌ناپذیر برخی از ژرف‌نمایی‌های تاریخی، پایه‌ریزی شده است. (ص ۱۰. س ۱۴-۱۸)

- *اما این نوع فروکاهش - فروکاهش تحقیق درباره هنر و امر زیبا، که هر دورانی عهده‌دار آن برای خود می‌شود، به فرآوردن یک زیبایی‌شناسی خاص - مبتنی بر سوءتفاهم در خصوص روش و انحرافی تبیین‌ناپذیر از نظرگاه تاریخی است.

توضیح: "reduction" که به معنای «فروکاهش» است، به «کنجکاوی» ترجمه شده و همین واژه‌گزینی نادرست، برگردان کل جمله را با اشکال جدی روبرو کرده است. ترجمه‌ی عبارت قرارگرفته مابین خطوط فاصل نیز به کلی اشتباه است: مشغول بودن «همه‌ی افکار و اندیشه‌ی اندیشمندان و خردمندان» و «آفرینش آثار زیبا» در متن اصلی دیده نمی‌شود، بلکه بحث «تحقیق درباره هنر و امر زیبا» و کاستن آن «به فرآوردن یک زیبایی‌شناسی خاص» در «هر دوران» مطرح است.

10. ..., doctrines too often dismissed as being far removed from our present interests.

- ... نظریاتی که در اغلب وقت‌ها، به قدری از توجه و علاقه‌ی ما به دور است که به سختی می‌توان به درک آنها نائل آمد. (ص ۱۱. س ۹-۱۱)

- *... آموزه‌هایی که اغلب اوقات با این عنوان که بسیار از علایق حال حاضر ما فاصله دارند، مورد توجه قرار نگرفتند.

توضیح: علاوه بر نادرستی معادل به‌کار رفته برای فعل "dismiss"، "as" نیز به «به قدری» برگردانده شده و در نتیجه ترجمه‌ی عبارت با منظور نویسنده مغایرت یافته است.

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۸۳

11. For within each particular system **references to aesthetic issues are often scattered and hard to synthesise, ...**

- زیرا همواره در داخل هر نظام خاصی، اظهارات نظری درباره‌ی اصول زیبایی‌شناسی ارائه شده است، که به سختی می‌توان موفق به تحلیل و یا درک آنها شد (چراکه عمیقاً ریشه در مباحث فلسفی دارد...) (ص ۱۱. س ۱۸-۲۰)

- * زیرا درون هر نظام ویژه، اشارات به امور زیبایی‌شناسانه غالباً پراکنده بوده و تلفیق آنها دشوار است،...

توضیح: چندین معادل نادرست در این جمله‌ی کوتاه به چشم می‌خورد و ترجمه‌ی عبارت به کلی غلط است. برای مثال واژه‌ی "scattered" به معنای «پراکنده» است که در ترجمه حذف شده و واژه‌ی "synthesise" به معنای «تلفیق کردن» است که به «تحلیل و یا درک» کردن برگردانده شده؛ ضمناً عبارت بین دو هلال به متن افزوده شده است.

12. Gradually there developed a **metaphysics and epistemology of the beautiful...**

- به تدریج، فلسفه‌ی خاصی در راستای معرفت‌شناسی و نظریه‌پردازی‌های فلسفی درباره‌ی موضوع زیبایی شکل گرفت... (ص ۱۲. س ۱۰-۱۱)

- * به تدریج، متافیزیک (مابعدالطبیعه) و معرفت‌شناسی امر زیبا در این زمان نضج یافت.

توضیح: متن از «متافیزیک و معرفت‌شناسی امر زیبا» سخن گفته، و مترجم بدون توجه به محل قرارگیری "and" و آوردن عبارات اضافی، معنای جمله را مخدوش کرده است.

13 **The Medieval Aesthetic Sensibility**

- حساسیت زیبایی‌شناسی در قرون وسطی (ص ۱۳. عنوان فصل)

- * قریحه‌ی زیبایی‌شناسانه‌ی قرون وسطایی

توضیح: "Aesthetic" اینجا صفتی است برای "sensitivity" (گزینش معادل برای خود این واژه نیز دچار اشکال است)، که به صورت اسم ترجمه شده است.

14. _ a response which was also elicited by doctrine and theory, but which expanded far beyond the intellectual and the bookish_

- (واکنشی که با نظریه‌ی استنباط، به توضیح آن همت گماشته می‌شد، اما همزمان در سطحی بسیار فراتر از میزان درک ذهنی همگان قرار می‌گرفت...) (ص ۱۴. س ۱۹-۲۰)

- * _ واکنشی که از آموزه و نظریه نیز استنباط می‌شد، اما بسی فراتر از روشنفکران و اصحاب کتاب گسترش یافت _

توضیح: «استنباط شدن از نظریه و آموزه»، به «نظریه‌ی استنباط» ترجمه شده که کاملاً نادرست است. ضمن آنکه در ادامه‌ی عبارت نیز واژه‌های بکار رفته «روشنفکران و اصحاب کتاب» است که مترجم «میزان درک ذهنی همگان» را جایگزین آن کرده و بدین ترتیب، ترجمه معنایی معکوس آنچه نویسنده بیان کرده است را می‌رساند.

15. Still, we **do not have to** limit ourselves to this type of beauty in medieval thought.

- با این حال، لازم نیست که خود را به این نوع زیبایی محدود سازیم، و خود را در چارچوب اندیشه‌ی قرون وسطایی اسیر کنیم. (ص ۱۵. س ۱۷ و ص ۱۶. س ۱)
- * با این حال، نباید در اندیشه‌ی قرون وسطایی خود را به این گونه زیبایی محدود سازیم.

توضیح: اساساً محل بحث این کتاب هنر و اندیشه‌ی قرون وسطی است و مطالب در چهارچوب همین دوران ارائه شده‌اند. متن به محدود کردن خود به گونه‌ای خاص از زیبایی در این اندیشه اشاره کرده و مترجم با برهم زدن انسجام جمله و تبدیل آن به دو جمله‌ی مجزا، معنایی مغایر با منظور نویسنده ارائه داده است.

16. Some saint or other is depicted as a figure of beauty, as if in the belief that the more highly coloured something is, the holier it is...^۴

- هر آنچه ماهیتی مقدس دارد، به شکلی «زیبا» توصیف می‌شود، درست به این می‌ماند که گویا تلاش شده است در ذهن دیگران این اندیشه در قالب دیگری شکل گیرد که: هر قدر چیزی رنگین‌تر و شکل‌تر و زیباتر باشد، طبیعتاً از ماهیت مقدس‌تری نیز برخوردار باشد...». (ص ۲۲. س ۱۹ و ص ۲۳. س ۱-۴)
- * یکی از قدیسان به صورت تندیس از زیبایی تصویر شده، گویا با این باور که هر قدر چیزی رنگین‌تر باشد، مقدس‌تر است...

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۸۵

توضیح: واژه‌ی "saint" به معنای «قدیس» است و در متن مشخصاً به «تصویر شدن یکی از قدیسان» (عبارت some ... or other در زبان انگلیسی بیانگر آن است که اسم آمده پس از some نکره است، یا در حقیقت معرفی دقیق آن حائز اهمیت نیست؛ این ترکیب شکلی غیررسمی دارد) «به صورت تندیس از زیبایی» اشاره شده که در ترجمه، هم با واژه‌گزینی نادرست و هم با برهم زدن نظم منطقی جمله، مفهومی متفاوت عرضه گشته است. ضمن نادرستی معادل‌ها و برگردان عبارت، ترجمه دچار اطناب بیهوده است.

17. **So too were a number of texts that dealt with the beauty of an upright soul in an upright body, a Christian ideal of the soul externally revealed.**

- به همان اندازه، نوشته‌هایی مربوط به زیبایی روحی پرهیزگار در کالبدی پرهیزگار، و آرزوی مطلوب هر فرد مسیحی به روحی زیبا بود که از بیرون نیز صورتی زیبا داشت. (ص ۲۹. س ۱۱-۱۳)

- *نیز چنین بودند شماری از متونی که به زیبایی روحی شرافتمند در جسمی استوار می‌پرداختند، آرمان مسیحی روحی که از بیرون آشکار شده.

توضیح: از یک سو به معنای واژه‌ها توجه نشده و از سوی دیگر عبارت فارسی فاقد انسجام دستوری است و مفهوم را نیز انتقال نمی‌دهد.

۲.۳ ترجمه‌ی نادرست واژه‌ها

1. Some medieval ideas derived also from the Bible and from **the Fathers**;

- البته برخی از افکار و اندیشه‌های قرون وسطایی از کتاب مقدس و نیز از میراث **نیاکانمان** منشأ می‌گرفت. (ص ۱۳. س ۴-۵)

- *... و **آباء کلیسا** نشأت می‌گرفت.

توضیح: "Father" بدین صورت (با F بزرگ) به معنای کشیش (روحانی آیین مسیحیت) بوده و به صورت جمع در چنین متنی به معنای «آباء کلیسا» است.

2. When the **Scholastics** spoke about beauty they meant by this an attribute of God.

- هنگامی که **اندیشمندان** درباره‌ی زیبایی به صحبت می‌پرداختند، مقصودشان صفت الهی بود. (ص ۱۵. س ۹-۱۰)

- *هنگامی که فیلسوفان مدرسی در باب زیبایی سخن می‌گفتند، منظورشان صفتی الهی بود.

توضیح: واژه‌ی "Scholastic" اشاره به فلسفه‌ی مدرسی دارد و از اصطلاحات رایج در متون مربوط به قرون وسطی است.

3. ... and in so doing he gives an account of the **Cluny style of Romanesque** which is a model of critical description.

- ... او پس از این کار گزارشی از سبک رویایی و شاعرانه‌ی صومعه‌ی کلونی ارائه می‌کند، که نمونه‌ای بارز از توصیفی انتقادگونه به شمار می‌رود. (ص ۲۱. س ۲۰ و ص ۲۲. س ۱-۲)

- * ... و در این کار شرحی از سبک کلونیِ رومانسک عرضه می‌دارد که نمونه‌ای از توصیف انتقادی است.

توضیح: «واژه‌ی رومانسک به هنر [غالباً معماری] سده‌های یازدهم و دوازدهم [میلادی] اروپای غربی اطلاق می‌شود (در فرانسه به دلایلی خاص، این نام تنها آثار هنری تا نیمه‌ی سده‌ی دوازدهم را در بر می‌گیرد)» (هارت، ۱۳۸۲).

4. It is clear enough what he is **denouncing** here, and on the whole one is disposed to agree with him.

- در اینجا به خوبی مشهود است که این قدیس بزرگوار، در جهت رسیدن به کدامین نتیجه است. اما به راستی می‌توان به این واقعیت در دل اقرار کرد که سخنان این نویسنده، بجا و شایسته است. آدمی نمی‌تواند از موافقت با او دست کشد. (ص ۲۳. س ۵-۸)

- *به قدر کافی واضح است که او اینجا چه چیز را **تقبیح می‌کند**، و در مجموع آدمی متمایل به موافقت با اوست.

توضیح: واژه‌ی "denounce" که به معنای «تقبیح کردن» است، به «به نتیجه رسیدن» برگردانده شده است!

5. And if it does this, what use are the sculptures, the **decorated capitals**?

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۸۷

- چنانچه چنین وضعیتی روی می‌دهد، پس به راستی آن مجسمه‌ها و آن طراحی‌های زیبا و آن نقاشی‌ها و پول‌هایی که صرف تزئینات داخلی و بیرونی کلیسا شده، چه فایده‌ای برای مومنان به ارمغان آورده است؟ (ص ۲۳. ۱۹-۲۰ و ص ۲۴. س ۱) - *و اگر چنین می‌کند، مجسمه‌ها، سرستون‌های تزئین شده، به چه کار می‌آیند؟ توضیح: "capital" در معماری به معنای «سرستون» است که گویا به «پول‌هایی که صرف تزئینات داخلی و بیرونی کلیسا شده» برگردانده شده و به نظر می‌رسد مترجم عبارت «آن طراحی‌های زیبا و آن نقاشی‌ها» را برای ترجمه‌ی واژه‌ی "decorated" («تزیین شده») آورده، که کاملاً نادرست است.

6. If we are not ashamed of its foolishness, why at least are we not angry **at the expense?**

- چنانچه از حماقت این چیزها دستخوش خجالت و سرافکندگی نگردیم، پس چرا به همان اندازه، دچار خشم و غضب هم نمی‌شویم؟ (ص ۲۴. س ۲۰)

- *اگر از بلاهت آن شرمسار نیستیم، دست‌کم چرا هزینه‌ی صرف شده ما را خشمگین نساخته است؟

توضیح: اینجا مقصود از "expense"، «هزینه‌ی صرف شده» برای تزئینات به‌کار رفته در کلیساست و **to be angry at something** به معنای «خشمگین شدن از» چیزی است. با برگردان نادرست عبارت "at the expense" به «به همان اندازه»، مفهوم کل جمله دچار اشکال شده است. (در زبان انگلیسی صورت کلی عبارت **at the expense of somebody** / **something** به معنای "به بهای کسی / چیزی" یا "به هزینه‌ی کسی / چیزی" است، که البته در این جمله این صورت کامل دیده نمی‌شود و حرف اضافه‌ی "at" مربوط به فعل **to be angry** است).

7. We need only mention **Aquinas's Office of the Blessed Sacrament.**

- کافی است تنها از سن‌توماداکن نام ببریم که چه نکاتی زیبایی درباره‌ی مراسم مقدس کلیسایی به رشته‌ی تحریر درآورده است. (ص ۲۵. س ۱۷ و ص ۲۶. س ۱)

- *فقط لازم است به دعای آیین عشای ربانی آکوئیناس اشاره کنیم.

توضیح: "Office of the Blessed Sacrament" به دعایی که آکوئیناس برای آیین عشای ربانی نوشته اشاره دارد. ضمناً بهتر آن است که نام‌ها به آنچه در زبان مقصد رایج و شناخته شده هستند برگردانده شوند.

8. We think of Villon's **most poignant refrain**: ...

- آدمی می‌تواند به یاد شعر زیبای وی بیفتد آن هنگام که نالان اظهار می‌دارد: ...
(ص ۲۸. س ۱۷)

- *به اندوه‌بارترین ترجیع‌بند ویون می‌اندیشیم که:...

توضیح: واژه‌ی "poignant" که به معنای «اندوه‌بار» است به «زیبا» برگردانده شده و واژه‌ی "refrain" که «ترجیع‌بند» معنا می‌دهد، اینجا «شعر» ترجمه شده است.

9. The Medievals, in fleeing to this kind of beauty, **restored** the aesthetic in the face of death.

- مردم قرون وسطی، با شتابی عجولانه به سوی این نوع زیبایی، اصول زیباشناختی را با چهره‌ی مرگ، درهم آمیختند. (ص ۲۹. س ۴-۵)

- *قرون وسطاییان، در گریز به سوی این گونه زیبایی، زیبایی‌شناسی را در چهره‌ی مرگ بازآفرینی کردند.

توضیح: واژه‌ی "restore" به معنای «بازآفرینی کردن» است که به «درهم آمیختن» برگردانده شده و معنای جمله با گزینش معادل نادرست تغییر یافته است.

۳.۳ واژه‌ها و عبارات ترجمه‌نشده

در این بخش، واژه‌ها یا عبارات سیاه از ترجمه جانداخته شده‌اند. علاوه بر جمله‌ی مورد نظر، اندکی از جمله‌ی بعدی نیز (از هر دو متن انگلیسی و فارسی) آمده، تا نبود این عبارات مسجّل گردد. در این موارد به دنبال *، ترجمه‌ی واژه‌ها یا عبارات جافتاده آمده و با توجه به کاربرد قلم سیاه برای نمایش عینی آنچه در ترجمه غایب است، نیازی به توضیح نخواهد بود (بجز یک مورد که معنای یک اصطلاح تخصصی در توضیح آمده است).

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۸۹

1. It is true that I also refer to the secular culture whenever it is required to better understand the sense of a given philosophical statement, **just as I frequently mention the patristic sources of the Schoolmen.** But I do not...

- البته این نیز حقیقت دارد که در هر کجا که لازم می‌نموده است، از فرهنگ غیرروحانی نیز سخن گفته‌ام، تا خواننده‌ی گرامی بتواند با سهولت بیشتری به درک معنای برخی از جملات فلسفی نائل آید. اما من نخواسته‌ام که صرفاً درباره‌ی... (ص ۴، ص ۱۵، ص ۵، ص ۱)

- *... دقیقاً همان‌گونه که به کرات به منابع آباپی فیلسوفان مدرسی اشاره می‌کنم.

2. The field of **medieval aesthetics is a rich and rewarding one, and such monumental works as Edgar de Bruyne's *Etude's d'esthetique medieval* have brought to light a great deal of material which had formerly gone unnoticed.** In this book I shall examine...

- قلمرو اصول زیبایی‌شناسی، از غنای خاصی برخوردار است. در این کتاب، ما به بررسی برخی از... (ص ۱۱، ص ۱۱-۱۲)

- *عرصه‌ی زیبایی‌شناسی قرون وسطی، عرصه‌ای غنی و ارزشمند است و آثار مهمی همچون *Etude's d'esthetique medieval*، تألیف ادگار بروین، حجم عظیمی از مطالب که قبلاً مورد توجه نبودند را پیش چشم قرار داده‌اند...

3. For within each particular system references to aesthetic issues are often scattered and hard to synthesise, **and ideas are often bandied back and forth among authors without, in many cases, undergoing any material change.** Methodologically, medieval philosophy was ...

- زیرا همواره در داخل هر نظام خاصی، اظهارات نظری درباره‌ی اصول زیبایی‌شناسی ارائه شده است، که به سختی می‌توان موفق به تحلیل و یا درک آنها شد (چراکه عمیقاً ریشه در مباحث فلسفی دارد...).

در واقع فلسفه‌ی قرون وسطایی... (ص ۱۱، ص ۱۸-۲۰)

- *زیرا درون هر نظام ویژه، اشارات به امور زیبایی‌شناسانه غالباً پراکنده بوده و تلفیق آنها دشوار است و اندیشه‌ها غالباً میان نویسندگان رد و بدل می‌شوند بدون آنکه، در بسیاری موارد، به هیچ‌گونه تغییر جدی تن در دهند.

4. Innovations came without fanfare, even secretly, **and developed by fits and starts until it was eventually absorbed within a free-and-easy syncretism.** By looking at the ...

- هر نوع تجددگرایی، و هر نوع افکار بدیع و نوپردازانه، بدون هیاهو و جنجال از راه می‌رسید، و حتی بیشتر تمایل به این داشت که ماهیتی رمزگونه و پنهانی داشته باشد. با نگاه کردن به این ... (ص ۱۱. س ۲۲-۲۳ و ص ۱۲. س ۱)
- *نوآوری‌ها بدون هیاهو، حتی مخفیانه، می‌آمد، و به صورت نامستمر گسترش می‌یافت تا جایی که نهایتاً در تلفیقی بی‌قید و بند جذب می‌شد...

5. And if it does this, what use are the sculptures, the decorated capitals? **In the cloisters meanwhile, why do the studious monks have to face such ridiculous monstrosities?** What is the point of this...

- چنانچه چنین وضعیتی روی می‌دهد، پس به راستی آن مجسمه‌ها و آن طراحی‌های زیبا و آن نقاشی‌ها و پول‌هایی که صرف تزیینات داخلی و بیرونی کلیسا شده، چه فایده‌ای برای مومنان به ارمغان آورده است؟... هدف از این زیبایی ... (ص ۲۳. س ۱۹-۲۰ و ص ۲۴. س ۱)
- *و اگر چنین می‌کند، مجسمه‌ها، سرستون‌های تزیین‌شده به چه کار می‌آیند؟ چرا باید راهبان سخت‌کوش در حین عبور از دهلیزهای صومعه با چنین اجسام غول‌آسا و استهزاء‌آمیزی مواجه شوند؟...

6. This is an aesthetic variation **on the moralistic theme of ubi sunt**, a constant theme in the medieval culture...

- این تغییری نامحسوس در مبحث زیبایی‌شناسی، و موضوعی است که پیوسته در فرهنگ قرون وسطی مشاهده و تکرار می‌شود... (ص ۲۸. س ۷-۹)
 - *این شکلی زیبایی‌شناسانه است از **مضمون اخلاقی / اوبی سونت**، مضمونی پایدار در فرهنگ قرون وسطی ...
- توضیح: اوبی سونت درونمایه‌ای شاعرانه است که بر طبیعت گذرای جوانی، زندگی، و زیبایی تأکید می‌کند و به‌طور اخص در اشعار لاتین قرون وسطی به وفور دیده می‌شود.

۴.۳ افزودن بر متن اصلی

چنانکه پیشتر ذکر شد، به‌طور کلی ترجمه‌ی این کتاب با اطناب همراه است، اما در این بخش مواردی آمده که بر متن، بار معنایی اضافی تحمیل می‌کنند. واژه‌ها و عبارات سیاه بر متن افزوده شده‌اند. در این موارد نیز با توجه به نمایش افزوده‌ها با قلم سیاه، نیازی به توضیح نخواهد بود.

1. And whether, and how, theory was a stimulus and orientation for artistic experience and practice.

- و این که چگونه نظریه‌ای فلسفی، می‌توانسته است به عنوان محرک و مسیری برای تجربه‌ی هنری و اجرای ملموس هر اندیشه‌ی هنری و معنوی به‌شمار رود؟ (ص ۱۰. س ۲-۳)

- *و آیا نظریه، محرک و سمت‌دهنده‌ای برای تجربه و کنش هنری بود و به چه صورت.

2. The foundations were laid for Mannerist doctrines of genius and imagination.

- و این شروع پایه‌گذاری مکتب منریست بود، که از ورود نبوغ و نیروی تخیل خبر می‌داد، و به عنوان منادی مباحث تازه‌تری به‌شمار می‌رفت. (ص ۱۲. س ۱۹-۲۰)

- *پایه‌ها برای عقاید منریستی مربوط به نبوغ و تخیل نهاده شد.

3. The drama of the ascetic discipline lies precisely in a tension between the call of earthbound pleasure and a striving after the supernatural.

- در واقع، نکته‌ی غم‌انگیز و دشوار درام موجود در ریاضت و انضباط معنوی یک راهب، دقیقاً در همین فشار روحی میان آوای لذت زمینی (دنیوی)، و نیاز و کشش شیفته‌وار به سوی عالم ماوراء وجود داشته است. (ص ۱۷. س ۱۲-۱۴)

- *ماجرای ریاضت زاهدانه دقیقاً در تنشی میان ندای لذت دنیوی و جهد برای نیل به ملکوت نهفته است.

4. It was attacked just because of its powerful attraction, which was felt to be out of keeping with the sacred nature of its environment.

- اتفاقاً دقیقاً به دلیل زیبایی‌شان، مورد حمله قرار می‌گرفت، و به خاطر جذابیت بسیار عمیق و قدرتمندانه‌ای که بر ذهن و دیده و قلب فرد مومن پدید می‌آورد...

روحانیون مزبور معتقد بودند که استفاده از چنین چیزهایی، آن‌هم در مکانی که حالت تقدس طبیعی آن می‌بایست بر هر چیزی فائق باشد، کاملاً زائد و غیرالزامی می‌نمود. (ص ۲۰. ۵-۹)

- *(ترئین) دقیقاً به دلیل جاذبه‌ی قدرتمندش، که احساس می‌شد در ناهمسازی با طبیعت مقدس محیط‌اش است، مورد حمله بود.

۴. نتیجه‌گیری

ترجمه‌ی متون تخصصی، علاوه بر تسلط به زبان مبدا و مقصد، نیازمند برخورداری از دانش مربوطه و اشراف به موضوع مورد بحث است. ترجمه‌ی این‌گونه متن‌ها عملی خطیر، ظریف، و چالش‌برانگیز بوده و سهل‌انگاری را برنمی‌تابد. مترجم باید در جهت حفظ انسجام و نظم منطقی جملات تلاش کرده و انطباق با متن اصلی و انتقال جامع مفاهیم را مد نظر داشته باشد و نهایت دقت را در کاربرد واژه‌ها و برگردان اصطلاحات تخصصی به خرج دهد. ضمن رعایت این موارد، می‌بایست حداقل حضور را در متن داشته باشد و از اعمال تغییرات تأثیرگذار و ابراز کلمات یا عباراتی که برخاسته از استنباط و نظریات شخصی وی هستند پرهیزد تا خواننده بتواند بدون واسطه با متن روبرو شود. به بیان دیگر، باید کتاب را همچون امانتی فرض کند که وظیفه‌ی انتقال آن را بر عهده دارد و شرط مهم امانت‌داری، صیانت از گفتار نویسنده و دست‌نخورده‌گی متن اوست.

ترویج سنت نقد ترجمه، علاوه بر شناساندن ترجمه‌های سزاوار و شایسته به مخاطبان، می‌تواند مترجمان را از ارائه‌ی برگردان‌های ناستوار بازداشته و موسسات انتشاراتی را به نظارت هرچه بیشتر بر متون ترجمه‌شده وادارد. نوشتار حاضر حاصل مقابله‌ی خط به خط ترجمه‌ی فارسی کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی با نسخه‌ی انگلیسی آن است. البته با توجه به شمار فراوان ایرادات وارده، تنها موارد مربوط به ۲۵ صفحه‌ی نخست کتاب در این صفحات گنجانده و از پرداختن به مواردی که مترجم توانسته به هر ترتیب معنا را انتقال دهد پرهیز شده است. به گواه آنچه از نظر گذشت، متأسفانه ترجمه‌ی مزبور قابل پذیرش نبوده و با توجه به اهمیت این کتاب، بازنگری جدی در آن ضروری به نظر می‌رسد. جای تعجب است که ترجمه در سال ۱۳۸۱، یعنی ۱۸ سال پیش، انجام گرفته و تا کنون نه نقدی بر آن نگاشته شده و نه مورد بازنگری واقع گردیده است!

نقدی بر کتاب هنر و زیبایی در قرون وسطی (مژده مخلصی) ۳۹۳

پی‌نوشت‌ها

۱. از جمله نگاه کنید به:

Morris, Michael. (Jan, 1988). Book Reviews: Art and Beauty in the Middle Ages. *The Thomist: a Speculative Quarterly Review*. The Catholic University of America Press. pp. 181-183.

Collinson Diane. (March, 1987). Book Reviews: Art and Beauty in the Middle Ages. *The British Journal of Aesthetics*, volume 27, Issue 3, 1. pp. 286-287.

2. *Momenti e problemi di storia dell'estetica*, Milano, Marzorati, 1959, vol. 1: 'Dall'antichità classica al barocco', pp. 115-230.

۳. متن انگلیسی کتاب دارای ۱۱۹ صفحه است.

۴. نگاه کنید به:

https://www.goodreads.com/book/show/10519.Art_and_Beauty_in_the_Middle_Ages

۵. مقایسه‌ی این دو کتاب، که تاریخ نگارش اولیه‌ی آنها اندکی باهم تفاوت دارد (تقدم با کتاب اکوست)، خود گواهی است بر ایجاز کتاب اومبرتو اکو؛ در حالی که جلد دوم کتاب تاتارکیویچ (چنانکه از عنوانش انتظار می‌رود) با نگاهی گاه‌شمارانه و بر مبنای تفکیک جغرافیایی، در ۳۰۳ صفحه و با قطعی بزرگتر نگاشته شده، کتاب اکو بسیار موجزتر بوده و بیشتر بر مفاهیم استوار است.

۶. متن فارسی کتاب دارای ۲۶۸ صفحه است.

کتاب‌نامه

اکو، اومبرتو (۱۳۸۱). *هنر و زیبایی در قرون وسطی*، ترجمه‌ی فریده مهدوی دامغانی، تهران: نشر تیر. بریجانیان، ماری (۱۳۹۰). *فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی*، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

حقوق‌شناس، علی محمد (۱۳۹۱). *فرهنگ معاصر هزاره*، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر.

هارت، فردریک (۱۳۸۲). *سی و دوهزار سال تاریخ هنر*، ترجمه‌ی موسی اکرمی و سایرین، تهران: نشر پیکان.

Eco, Umberto (1986). *Art and Beauty in the Middle Ages*, (Hugh Bredin, Trans.) New Haven: Yale University Press.

Newmark, Peter (1988). *A Textbook of Translation*, New York: Prentice-Hall International.

۳۹۴ پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، سال بیست‌ویکم، شماره پنجم، مرداد ۱۴۰۰

Tatarkiewicz, Wladyslaw (1999). *History of Aesthetics*, vol. 2, (R. M. Montgomery, Trans.)
Bristol: Thoemmes Press.